

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in het primair onderwijs

Sinds 1 juli 2013 zijn beroepskrachten verplicht de Meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Dit geldt voor alle professionals die met jeugdigen werken, zoals in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg, de maatschappelijke ondersteuning en voor politie en justitie. Gebruik van een Meldcode geeft professionals houvast bij het signaleren en in gang zetten van interventies, opdat het geweld stopt.

De afgelopen jaren werd duidelijk dat huiselijk geweld veel vaker voorkomt dan men dacht. Ook veroorzaakt het ernstigere gezondheidsschade en de hulpverlening leidt tot minder gezinsveiligheid dan we hoopten. Om verschillende redenen melden maar weinig scholen hun zorgen bij Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, waardoor tijdige hulp voor veel kinderen uitblijft. Onderzocht is hoe de meldcode kon worden verbeterd en aangescherpt. Uit het onderzoek bleek dat het beter is professionals te verplichten zelf hun afwegingsnorm om wel of niet te melden bij Veilig Thuis te laten omschrijven, de zogenoemde afwegingskaders meldcode. Besloten werd het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te wijzigen. Met ingang van 1 januari 2019 moet in de meldcode een afwegingskader worden opgenomen op basis waarvan een professional het risico op en de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling weegt. Dat kader stelt de professionals in staat te beoordelen of sprake is van (een vermoeden van) dusdanig ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, dat melden bij Veilig Thuis noodzakelijk is.

Afwegingskaders

In het afwegingskader staat welke situaties de veiligheid van kinderen zodanig bedreigen dat melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is. Het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt dankzij dit afwegingskader minder vrijblijvend. Het afwegingskader voor het onderwijs wordt hieronder beschreven. De uitwerking ervan is geldig voor het gehele onderwijsveld: van het primair tot en met het hoger en wetenschappelijk onderwijs. De intern begeleider is een spilfiguur die een belangrijke rol speelt. In de vernieuwde Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is verplicht een aandachtsfunctionaris aan te stellen. Bij ons zijn dat de intern begeleiders. Het bevoegd gezag (bestuur en directie) moet altijd op de hoogte zijn van een melding binnen de Meldcode.

De Meldcode

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (MHGK) wordt per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe hulpverleners kindermishandeling signaleren en melden.

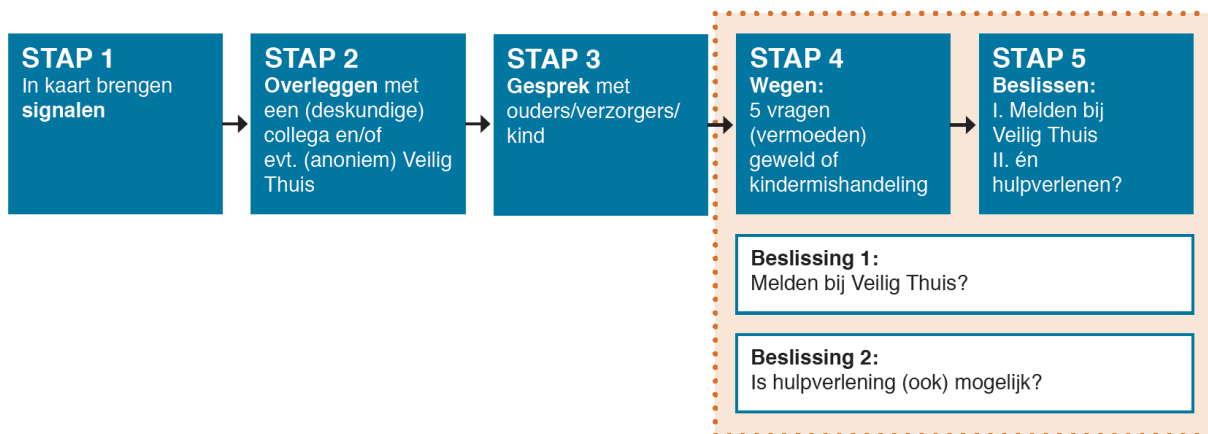
Er wordt een afwegingskader in opgenomen waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

Afwegingskader: onderdeel van de meldcode

In de huidige meldcode staan de vijf stappen die een onderwijsmedewerker doorloopt als hij of zij huiselijk geweld of kindermishandeling vermoedt. De eerste drie stappen blijven gelijk, de vierde en vijfde stap zijn gewijzigd. De vijf stappen per 1 januari 2019 zijn:

1. Het in kaart brengen van de signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
2. Collegiale consultatie (bijvoorbeeld met ib'er of vertrouwenspersoon) en eventueel raadplegen van Veilig Thuis.
3. Een gesprek met de ouders of de leerling.
4. Het wegen van de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling met behulp van het afwegingskader. (Zie de vijf afwegingvragen hieronder).
5. Het nemen van twee beslissingen: is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk en is hulpverlening of organiseren ook mogelijk?

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs (dit kan de aandachtfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/ leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

BIJLAGE: begrippen en definities

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwurging. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.

- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrek of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt
- etc.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties. • Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • etc.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	<p>Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.</p> <p>Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en oudermishandeling.</p> <p>Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.</p> <p>Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.</p>

Protocol kindermishandeling

Fase 1 de leerkracht heeft een vermoeden

- Observeer welke signalen het kind afgeeft (onderbouwing van het vermoeden);
- Deel van de zorg met een collega.

Fase 2 de leerkracht bespreekt het vermoeden

- Bespreek de informatie/ signalen met de intern begeleider/ directeur;
- Raadpleeg eventueel Veilig Thuis (0800-2000)
- Deel eventuele extra informatie (eerdere problemen en/of informatie over broers/zussen);
- Maak een plan van aanpak: wie doet wat en wanneer.

Fase 3 uitvoeren van de afspraken uit het plan van aanpak

Denk aan:

- Veilig Thuis consulteren;
- Gericht observeren;
- Praten met de ouders;
- Inschakelen jeugdgezondheidszorg;
- Mogelijkheden hulp inventariseren.

Fase 4 beslissing nemen: afwegingskaderaan de hand van de 5 vragen

- Bespreek de resultaten van de aanpak uit fase 3;
- Breng hulp op gang;
- Meld bij Veilig Thuis (uitsluitend in crisissituaties melden bij politie of de Raad voor de kindbescherming) en je afvragen of hulpverlening (ook) mogelijk is?

Fase 5 evaluatie uitvoeren

- Betrokkenen evalueren de aanpak;
- Zo nodig bijstellen van de basisaanpak voor de volgende keer.

Fase 6 nazorg

- Blijf de leerling volgen;
- Indien nodig weer ingrijpen.

Verantwoordelijkheden van directie en directeur/bestuurder

- De directie ontwikkelt schoolbeleid en protocol inzake de aanpak van kindermishandeling;
- De directie informeert ouders en medewerkers over het schoolbeleid;
- De directie draagt zorg voor de noodzakelijk randgegevens om volgens het protocol te werken, zoals:
  - Zorgdragen voor bespreking en uitwisseling;
  - Benoemen van één of meerdere “aandachtsfunctionarissen kindermishandeling”;
  - Zorgdragen voor voldoende kennis en deskundigheid bij de medewerkers over signaleren en omgaan met (vermoedens van) kindermishandeling.
- De directie draagt eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het protocol en ondersteunt de medewerkers in het gebruik;
- De directie onderhoudt de externe contacten/relaties;
- De directeur/bestuurder is verplicht Veilig Thuis onverwijld in kennis te stellen bij (vermoedens van) kindermishandeling door een medewerker binnen de instelling.

Specifieke verantwoordelijkheden van de aandachtsfunctionaris kindermishandeling (AK)
Deze taak kan door de zorgspecialist worden uitgevoerd.

- De aandachtsfunctionaris kindermishandeling (AK) actualiseert informatie over (het protocol) kindermishandeling en brengt deze regelmatig onder de aandacht;
- De AK pleegt overleg met de medewerker die zorgen heeft over een kind of jongere en denkt aan kindermishandeling;
- De AK betreft indien nodig, andere medewerkers binnen de scholen of partners in de (externe) zorgstructuur van de scholen;
- De AK stelt afspraken, de taakverdeling en het bijhorende tijdspad vast: wie doet wat wanneer (bijvoorbeeld contact opnemen met Veilig Thuis, verwijzen naar professionele hulp of die in gang zetten);
- De AK legt de gemaakte afspraken vast en de uitvoering hiervan;
- De AK informeert de leidinggevende;
- De AK evalueert het protocol periodiek en stelt deze zo nodig bij.

Verantwoordelijkheden van alle medewerkers

- De medewerkers nemen kennis van de inhoud van het geldende protocol en handelen volgens bijbehorende route;
- De medewerkers zijn in staat signalen die (kunnen) wijzen op kindermishandeling te duiden;
- De medewerkers onderhouden hun eigen kennis en ervaring in het signaleren en handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling;
- De medewerkers waken voor de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- De medewerkers plegen overleg met de aandachtsfunctionaris bij zorgen over een kind aan de hand van alle waargenomen signalen;
- De medewerkers stemmen af wie wat doet;

- De medewerkers voeren afspraken uit (bijvoorbeeld observeren of gesprek voeren met ouders);
- De medewerkers waarborgen de continuïteit van het onderwijs en zorg en zien toe op een zorgvuldige omgang met de privacy van het gezin;
- De medewerkers stellen het bestuur onverwijld in kennis bij (vermoedens van) kindermishandeling door een medewerker binnen de eigen instelling.